
Recenzovaný článek

Některé mezinárodně právní aspekty západní vojenské pomoci Ukrajině

Some Legal Aspects of Western Military Aid to Ukraine

Martin Tomašík

Abstrakt: Článek se zabývá mezinárodně právními aspekty západní vojenské pomoci Ukrajině. První část stručně analyzuje útok Ruské federace na Ukrajinu z pohledu „just war“. Následující část se věnuje jednotlivým pohledům mezinárodního práva na vojenskou pomoc Ukrajině - práva neutrality, ius ad bellum, ius in bello, otázky co-belligerency a odpovědnosti státu za spoluvinu v mezinárodně protiprávních jednáních. Závěr shrnuje zjištěné poznatky a dává odpověď na otázku proč západní pomoc Ukrajině většinově neporušuje normy mezinárodního práva.

Abstract: The article deals with the some legal aspects of Western military aid to Ukraine. The first part briefly analyzes the Russian Federation's attack on Ukraine from a „just war“ perspective. The following part is devoted to individual perspectives of different branches of international law on military aid to Ukraine - the law of neutrality, ius ad bellum, ius in bello, issues of co-belligerency and state responsibility for complicity in internationally illegal actions. The conclusion summarizes the findings and gives an answer to the question why Western aid to Ukraine mostly does not violate the norms of international law.

Klíčová slova: Mezinárodní právo; válka; Ukrajina; Rusko; vojenská pomoc.

Key words: International Law; War; Ukraine; Russia; Military Assistance.

ÚVOD

Útok Ruské federace na Ukrajinu prolomil mnoho právních tabu a vystavil současný systém mezinárodních vztahů založený na vládě práva testu, který zde nebyl od konce studené války. V reakci na zjevné a opakované porušení zákazu použití síly¹ stejně jako bilaterálních dohod ze strany Ruské federace začala koalice západních států podporovat Ukrajinu nejen dodávkami zbraní, pomocí s výcvikem, ale i zpravodajskými informacemi² a pravděpodobně i s plánováním vojenských operací. Ruští představitelé v reakci prohlásili, že se kvůli této podpoře Ukrajiny Rusko dostalo de facto do konfliktu s NATO, resp. jednotlivými státy podporujícími Ukrajinu.

Tento výrok ruských představitelů přinesl řadu otázek, jejichž merit spadá do oblasti mezinárodního práva veřejného. *Co je to účastenství na konfliktu? Kdy v toto účastenství vzniká? Existuje hranice jaké dodávky vojenského materiálu jsou ještě „podlimitní“? Porušují západní státy podporou Ukrajiny mezinárodně právní normy a obyčeje? Jakou protiakci proti této pomoci může Ruská federace podniknout? Jsou západní státy spolupachateli válečných zločinů spáchaných Ukrajinskými silami za použití dodaných zbraní?* V následujícím textu se pokusím na tyto otázky odpovědět.

Vojenská pomoc Ukrajině a na to navázaná otázka účastenství na konfliktu není v rámci mezinárodního práva řešena jednou právní normou či systémem. Naopak, na tuto problematiku lze nahlížet prizmatem hned několika odvětví mezinárodního práva veřejného: 1) práva neutrality, 2) ius ad bellum, 3) ius in bello a otázky co-belligerency 4) odpovědnosti státu za spoluvinu v mezinárodně protiprávních jednáních. Vzhledem ke specifikům mezinárodního práva veřejného tyto právní systémy nejsou v hierarchickém postavení, ale existují nezávisle vedle sebe. Proto je také možné jednáním respektujícím jednu normu porušit normu druhou.

Text je rozdělen na tři části. První část se zabývá problematikou, zda je útok Ruské federace vůči Ukrajině v souladu s ius ad bellum, jestli jde o tzv. „just war“ neboť je to určující pro zodpovězení výše nastíněných otázek. Následující část se věnuje analýze problému s ohledem na jednotlivé odvětví mezinárodního práva veřejného. Závěr shrnuje získané poznatky a pokouší se zodpovědět na položené otázky.

¹ Čl. 2 odst. 4 Charty OSN

² Dostupné zde: WATCH: Defense Secretary Austin, General Milley Defense leaders say Russia is learning from mistakes in Ukraine | PBS NewsHour [online] [cit. 2023-06-15]

1 RUSKÝ ÚTOK NA UKRAJINU Z POHLEDU „JUST-WAR“

Jedním ze základních kamenů, na kterém stojí vztahy mezi státy i mezinárodní společenství je zákaz použití síly zakotvený v čl. 2 odst. 4 Charty OSN, přičemž porušení tohoto ustanovení může vést ke spáchání zločinu agrese, který je zakotven v čl. 8bis Římského statusu³. V rezoluci Valného shromáždění OSN č. 3314⁴ jsou v čl. 8bis odst. 2 uvedeny demonstrativní příklady agrese:

- a) Invaze nebo útok ozbrojených sil na území jiného státu a následná okupace,
- b) Bombardování území cizího státu nebo použití zbraní proti území jiného státu,
- c) Blokáda přístavů nebo pobřeží
- d) Útok ozbrojených sil na ozbrojené síly jiného státu
- e) Použití či setrvání ozbrojených sil na území jiného státu, v rozporu s dohodnutým souhlasem
- f) Přípuštění využití vlastního území ke spáchání aktu agrese jiným státem vůči třetímu státu g) Vyslání či využití soukromých vojenských společností k plnění úkolů vlastních ozbrojených sil, které spáchají činy uvedené výše.

Při pohledu na uvedený demonstrativní výčet lze bez hlubšího zkoumání konstatovat, že se Ruská federace dopustila většiny uvedených skutků. Pokud má dojít k ospravedlnění, Ruská federace nese důkazní břemeno, že uvedené skutky jsou v souladu s *ius ad bellum*.

Jaká je tedy obhajoba Ruské federace? Hlavní argumenty lze nalézt v projevu⁵ Vladimira Putina z 24. února 2022, kterým oznamoval zahájení tzv. „speciální vojenské operace“ (dále již budu používat slova konflikt nebo válka, které většinově odpovídají terminologii mezinárodních smluv) a v následném dopise⁶ Radě bezpečnosti OSN. Základem argumentace je právo na sebeobranu dle čl. 51 Charty OSN, přičemž Ruská federace se dovolává práva jak na individuální, tak kolektivní sebeobranu.

V oblasti individuální sebeobrany Ruská federace argumentuje východním rozšiřováním NATO, které prezident Putin označil jako existenční hrozbu. Ačkoli čl. 51 Charty OSN hovoří o sebeobraně proti ozbrojenému útoku, existuje jak v odborných kruzích, tak mezi státy většinová shoda na tom, že lze v sebeobraně zasáhnout proti reálně bezprostředně

³ Přijetím Římského statusu vznikl v roce 2002 Mezinárodní trestní soud, jehož účelem je stíhat osoby zodpovědné za zločiny genocidy, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a zločin agrese (zločin agrese je stíhán až od roku 2010).

⁴ Přijato 14. prosince 1974, dostupné zde: <http://hrlibrary.umn.edu/instrree/GAres3314.html> [online] [cit. 2023-06-15]

⁵ Dostupné např. zde: <https://www.youtube.com/watch?v=1qS6J-WbTD8> [online] [cit. 2023-06-15]

⁶ Dostupné např. zde: <https://digitallibrary.un.org/record/3959647> [online] [cit. 2023-06-16]

hrozícímu útoku bez nutnosti čekat až tento útok přímo nastane.⁷ Toto však není případ Ruské federace a východního rozšiřování NATO. V současnosti nejsou žádné poznatky o tom, že by před zahájením války byly na hranicích s Ruskou federací nahromaděná vojska NATO připravená k útoku. Ani po zahájení války nebyly okamžitě zásadně navýšeny vojenské kapacity na hranicích právě z obavy, aby nedošlo k rozšíření konfliktu. Dále byl vznesen argument, že obdobným způsobem obhajovaly USA v roce 2002 invazi do Iráku. Tato invaze však byla v odborných kruzích opakovaně označena jako v rozporu s mezinárodním právem právě z důvodu, že není možné zasáhnout proti hrozbě jiné než bezprostředně hrozící.⁸ V systému založeném na právu nelze argumentovat, že protiprávní jednání jednoho státu (USA) zakládá možnost ostatním státům (Ruské federaci) chovat se stejně protiprávně.

Dalším argumentem byl biologický výzkum financovaný USA na Ukrajině, který Ruská federace označuje za vývoj biologických zbraní. Bez ohledu na absenci věrohodných důkazů o existenci tohoto výzkumu biologických zbraní, existence takového výzkumu nevytváří z hlediska práva reálnou bezprostřední hrozbu Ruské federaci.

Druhou linií argumentace individuální sebeobrany byla hrozba, kterou měla pro Ruskou federaci představovat Ukrajina a která měla být více „bezprostředního“ charakteru než hrozba představovaná NATO. Ze strany představitelů Ruské federace však nebyly předloženy žádné důkazy o existenci této hrozby, resp. o bezprostředně chystaném útoku ze strany Ukrajiny.⁹

Třetím předloženým argumentem je nutnost ochrany ruských občanů na Ukrajině. Tento přístup byl uplynulých dekádách mnohokrát využit (a zneužit), ačkoli zůstává do značné míry kontroverzní a zdaleka neobecně přijímaný. Pro ospravedlnění intervence z tohoto důvodu je vyžadováno splnění tří kritérií¹⁰: a) existuje bezprostřední hrozba fyzické újmy občanům, b) neschopnost nebo nezájem státu na jehož území se občané nachází je ochránit a c) intervence státu na ochranu občanů musí být striktně omezena na zabránění újmy občanům. Existuje mnoho důkazů o hromadném porušování lidských práv v roce 2014 jak ze strany Ukrajiny (a s ní spojených paramilitárních uskupení) proti (pro)ruskému obyvatelstvu, tak ze strany proruských separatistů proti (pro)ukrajinskému

⁷ FRIMAN, Johanna. *Revisiting the concept of defence in the jus ad bellum : the dual face of defence*. USA: Hart Publishing, 2017. ISBN 978-1-50990-695-6.

⁸ WALL, Andru E. Was the 2003 Invasion of Iraq Legal?. *International Law Studies*. 2010, (86), 69-80. ISSN 978-1-884733-75-8. The Iraq War: Bad Intelligence or Bad Policy. *American Intelligence Journal*. 2015, 32(1), 79-86.

⁹ Bez ohledu na jeho zjevnou nelogičnost. Ruská federace měla na začátku roku 2022 nad Ukrajinou převahu v mužstvu, vojenském materiálu a vybavení v rozmezí od 1 ku 3 až 1 ku 15. Zdroj: Russia-Ukraine war 2022-2023 - statistics & facts. *Statista* [online]. Statista Research Department [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: <https://www.statista.com/topics/9087/russia-ukraine-war-2022/#topicOverview>

¹⁰ GREEN, James A., Christian HENDERSON a Tom RUY. Russia's attack on Ukraine and the jus ad bellum. *Journal on the Use of Force and International Law*. 2022, 9(1), 4-30. ISSN 2053-1702. Dostupné z: doi:10.1080/20531702.2022.2056803

obyvatelstvu v Donbase a Luhansku. Z mého pohledu je však velmi pochybné, že po 8 letech konfliktu, který byl po většinu času nízké intenzity, došlo k zásadní eskalaci, která ospravedlňuje zahájení intervence a to zejména z důvodu že od roku 2014 došlo z obou stran do značné míry k více či méně donucení¹¹ většiny opačně smýšlejících obyvatel k opuštění území. Deklarovanými válečnými cíli je mimo jiné demilitarizace a denacifikace Ukrajiny. Oba cíle zdaleka přesahují podmínku přiměřenosti sebeobrany a fakticky vylučují splnění třetí podmínky – striktního omezení na pomoc občanům. Denacifikace se fakticky rovná cíli dosáhnout změny režimu a zdaleka přesahuje myslitelné hranice přiměřenosti.

V oblasti kolektivní sebeobrany Ruská federace operuje s argumentem pomoci Doněcké a Luhanské republiky jako suverénním státům, které mají s Ruskou federací uzavřené smlouvy o vzájemné vojenské pomoci. Doněcká a Luhanská republika však nejsou de iure uznanými státy a lze pochybovat i o jejich existenci de facto již z toho důvodu, že nemají jasně vymezené hranice.¹² Vznik států odtržením od jiného státu bez jeho souhlasu je extrémně kontroverzní otázkou mezinárodního práva. Existuje jistá shoda, že pro právně přijatelnou secesi (vnik státu odtržením) musí existovat bezprostřední vážné ohrožení práva na sebeurčení v kombinaci s uplatňováním represivního režimu dosavadního suveréna a potlačováním lidských práv.¹³ Valné shromáždění OSN však naprostou většinou odmítlo vznik separatistických republik stejně jako potvrdilo územní integritu Ukrajiny.¹⁴ Dá se tedy říci, že separatistické republiky nenaplníují všechny znaky státu a tedy právně neexistují. Avšak i pokud bychom přistoupili na jejich existenci, stále by musel probíhat či bezprostředně hrozit vojenský útok na tyto území, aby bylo možné uplatnit argument kolektivní sebeobrany. Situace na hranicích mezi Ukrajinou a těmito separatistickými republikami byla v období začátku války sice vážná, kdy docházelo k pravidelným potyčkám, neexistují však věrohodné poznatky o tom, že by Ukrajina chystala bezprostřední útok či tento útok probíhal.

Posledním významným argumentem obhajoby války byla humanitární intervence, respektive potřeba zamezit genocidě. Tento argument neobstojí hned z několika důvodů. Mezinárodní právo neuznává humanitární intervenci jako důvod pro legální intervenci na území cizího státu. Existuje možnost, že humanitární důvody budou základem pro intervenci, tato však musí být schválena formou rezoluce Rady bezpečnosti OSN. Druhým argumentem je samotný pojem genocidy. Dle čl. 6 Římského statutu „se „genocidou“

¹¹ Zdroj: *Latest news from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine* [online]. OBSE, 2014 [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: <https://www.osce.org/ukraine-smm/121389>

¹² Podle Montevidejské konvence o právech a povinnostech států z roku 1933 jsou čtyři základní atributy státu: 1) stálé obyvatelstvo, 2) státní území, 3) schopnost vykonávat na území svrchovanou státní moc, 4) schopnost vstupovat do diplomatických vztahů s jinými státy. Jiní státoprávní teoretikové, např. Georg Jellinek rází pouze tříprvkovou definici státu: státní území, obyvatelstvo a státní moc.

¹³ Jedná se o tzv. remediální secesi.

¹⁴ Rezoluce OSN č. A/RES/68/262 z 27 dubna 2014 (po okupaci Krymu) a rezoluce č. A/RES/ES-11/1 z 2 dubna 2022 (po vpádu Ruské federace na Ukrajinu). *United Nations Digital Library* [online]. [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/?ln=en>

rozumí kterýkoli z níže uvedených činů spáchaný v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu jako takovou:

- a) usmrcení příslušníků takové skupiny;
- b) způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům takové skupiny;
- c) úmyslné uvedení kterékoli skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení;
- d) opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí;
- e) násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné.“

Ačkoli na území východní Ukrajiny docházelo ke střetům mezi skupinami obyvatelstva na základě jejich proruské či proukrajinské orientace, rozhodně se nejednalo o úmyslné úplné či částečné zničení obyvatel ruské národnosti.

Na základě výše uvedených argumentů jsem toho názoru, že válka Ruské federace proti Ukrajině není z hlediska ius ad bellum obhajitelná a z této premisy budu v dalších částech textu vycházet.

2 PRÁVO NEUTRALITY

V okamžiku vypuknutí ozbrojenému konfliktu¹⁵ mezi státy (případně státem a nestátní entitou) dochází k aplikaci práva ozbrojených konfliktů nejen na jeho účastníky, ale také na nezúčastněné třetí strany, na které mohou dopadat povinnosti vyplývající z práva neutrality. Právo neutrality je primárně ukotveno ve dvou úmluvách, které byly přijaty jako výsledek druhé Haagské mírové konference v roce 1907. Jedná se o pátou Haagskou úmluvu o právech a povinnostech neutrálních mocností a osob ve válce pozemní¹⁶ a třináctou Haagskou úmluvu o právech a povinnostech neutrálních mocností ve válce námořní^{17, 18}. Hlavním účelem těchto úmluv je předcházet eskalacím ozbrojených konfliktů.

¹⁵ Ačkoli Rusko trvá na označení speciální vojenská operace a odmítá mluvit o válce, dle společného článku dvě Ženevských úmluv, právo ozbrojených konfliktů dopadá na, cituji „vyhlášené války nebo jakéhokoli jiného ozbrojeného konfliktu vzniklého mezi dvěma nebo více Vysokými smluvními stranami, i když válečný stav není uznáván jednou z nich. Úmluva bude se rovněž vztahovati na všechny případy částečné nebo úplné okupace celého území některé Vysoké smluvní strany, i když se tato okupace neseťká s řádným vojenským odporem. Není-li některá z mocností účastnících se konfliktu smluvní stranou této úmluvy, zůstanou mocnosti, které jsou jejími stranami, přesto jí vázány ve svých vzájemných vztazích. Budou kromě toho vázány touto úmluvou vůči zmíněné mocnosti, přijme-li tato její ustanovení a bude-li se jimi řídití.“ Právo ozbrojených konfliktů se tedy nepochybně aplikuje.

¹⁶ Dostupné zde: <https://1url.cz/FuJuI> [online] [cit. 2023-06-15]

¹⁷ Ačkoli se jedná o úmluvu vztahující se na námořní doménu, jsem toho názoru, že ustanovení této úmluvy mají charakter obvyčejového práva a lze je použít univerzálně napříč doménami. Úmluva dostupná zde: Dostupné zde: <https://1url.cz/AuJuS> . [online] [cit. 2023-06-15]

¹⁸ Následně bylo doplněno dalšími úmluvami: 1923 - Hague Rules of Air Warfare, 1994 - San Remo Manual on International Law Applicable to Armed Conflicts at Sea, 2009 - Manual on International Law Applicable to Air and Missile Warfare

Na základě těchto úmluv jsou třetí strany při vypuknutí konfliktu de lege neutrální a mají povinnost zdržet se poskytování podpory jedné ze stran¹⁹. Toto se týká veškerého konání, které by mohlo ovlivnit výsledek ozbrojeného konfliktu. Kromě přímé účasti vlastních ozbrojených sil na bojových operacích i přímého či nepřímého poskytování vojenského materiálu, umožnění využívání vojenských zařízení, spojovacích prvků a dalších²⁰. Z tohoto pohledu většina vojenské i nevojenské západní pomoci Ukrajině porušuje právo neutrality.

Ne všechny státy zapojené do pomoci Ukrajině však jsou signatáři těchto úmluv. Např. Česká republika, Slovensko nebo Spojené království signatáři nejsou (případně tyto úmluvy neratifikovaly), naopak Rusko, Ukrajina nebo USA signatáři jsou. Tato skutečnost vyvolává otázku, zdali lze právo neutrality v současném konfliktu použít, jestli je právem zvykovým nebo je pro jeho aplikaci třeba být smluvní stranou. Na tuto problematiku existují tři převažující pohledy²¹:

První – právo neutrality je zvykovým právem a Haagské úmluvy jsou ve své úplnosti platné. Tento pohled však dle mého názoru ignoruje vývoj od roku 1907, zejména přijetí Charty OSN a systém kolektivní bezpečnosti budovaný po skončení druhé světové války.

Druhý – právo neutrality je obsolentní a bylo nahrazeno právě Chartou OSN a systémem kolektivní bezpečnosti. Tento názor je dle mého taktéž neudržitelný. K Haagským úmluvám stále přistupují další státy²², stejně jako jsou tyto úmluvy přejímány do vojenských manuálů²³. Je třeba též brát v úvahu, že Charta OSN nepokrývá všechny eventualities a ignorace práva neutrality by ve svém důsledku mohlo vést k neregulovanému použití síly.

Třetí pohled – USA v roce 1941 přišly s konceptem tzv. kvalifikované neutrality²⁴. Na základě Kellog-Briand paktu z roku 1928 se státy zavázaly k vyloučení války jako řešení mezinárodních sporů. Protože tato smlouva neměla vymáhací mechanismus, USA v reakci na vývoj po začátku druhé světové války dovodily, že agresivní válka je fakticky útokem proti mezinárodní komunitě a tehdy vznikající myšlenka kolektivní bezpečnosti, a proto je umožněno pomoci poškozené straně.

¹⁹ Čl. 9 V Haagské úmluvy

²⁰ Čl. 2-4 V Haagské úmluvy, čl. 6 XIII Haagské úmluvy

²¹ KRAJEWSKI, Markus. Neither Neutral nor Party to the Conflict?. *Völkerrechtsblog* [online]. 09.03.2022, 1-4 [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: <https://voelkerrechtsblog.org/neither-neutral-nor-party-to-the-conflict/> doi:10.17176/20220310-000928-0

²² Např. Ukrajina ratifikovala V a XIII Haagskou úmluvu v roce 2015

²³ VON HEINEGG, Wolff Heintschel. NEUTRALITY IN THE WAR AGAINST UKRAINE. *Articles of War* [online]. West Point: Lieber Institut, 01.03.2022 [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: <https://lieber.westpoint.edu/neutrality-in-the-war-against-ukraine/>

²⁴ Bod 15.2.2. US DoD LAW OF WAR MANUAL 2015 (ve znění z prosince 2016), [online] [cit. 2023-06-15], dostupné z: <https://1url.cz/5uJu0>

Na tento třetí pohled částečně navázal vývoj po Druhé světové válce. V současném prostředí má právo neutrality subsidiární postavení a ustupuje zejména konceptu zákazu použití síly, kolektivní bezpečnosti, pravomoci Rady Bezpečnosti přijmout opatření při hrozbě či porušení míru a aktu agrese a s tím spojené povinnosti jednotlivých států poskytnout pomoc.²⁵ Rozhodnutí Rady bezpečnosti je v tomto konceptu významné z toho důvodu, aby se státy jednostranným odsouzením jedné strany ozbrojeného konfliktu jako agresora nemohly jednoduše zbavit svých povinností vyplývajících z práva neutrality.

Současná situace však vykazuje specifické rysy:

- Došlo naprosto nepochybně k hrubému porušení základního principu zákazu použití síly a aktu agrese, stejně jako ignorace dalších mezinárodně právních závazků
- Rusko, které je agresorem, je stálým členem Rady bezpečnosti a vetovalo rozhodnutí, díky kterému by státy mohly legálně pomoci Ukrajině, a tím podkopalo funkčnost části VII Charty OSN
- Valné shromáždění OSN přijalo velkou většinou²⁶ deklaraci odsuzující ruskou agresi²⁷ stejně jako navazující deklarace odsuzující anexe okupovaných území.

Pokud má mít princip vlády práva v mezinárodních vztazích nějakou relevanci je podle mého názoru nutné vzít v úvahu následující tezi. Nelze rigidně lpět nad dodržováním striktního výkladu neutrality, jestliže je agresor v postavení, kdy může blokovat řádné mechanismy vynucení práva a zároveň existuje široký konsensus nad nepřipustností chování tohoto agresora. Z toho důvodu jsem názoru, že v případě státu, který se stal obětí agrese, existuje široké mezinárodní odsouzení tohoto konání, agresor je v postavení, kdy může blokovat mechanismy jinak použitelné a zjevně ignoruje základní principy mezinárodního pořádku, je dodávání zbraní pro umožnění sebeobranu přípustné a nejedná se o porušení práva neutrality.

3 IUS AD BELLUM

S právem neutrality je spjata právo na spravedlivou válku. Základní otázkou je, jestli dodávky vojenského materiálu Ukrajině porušují zákaz použití síly dle čl. 2 odst. 4 Charty OSN. Pokud ano, má Ruská federace právo se bránit a použít proti těmto dodávkám přiměřená protipatření. Mezinárodní soudní dvůr v případě Nicaragua²⁸ vyjádřil názor,

²⁵ Čl. 2 odst. 4, čl. 2 odst. 5 a část VII Charty OSN.

²⁶ Rezoluce Valného shromáždění A/RES/ES-11/1 ze dne 2.3.2022. Ze 191 států hlasovalo 143 států pro a pouze 5 proti, 35 se zdrželo a 12 nehlasovalo. *United Nations Digital Library* [online]. [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/?ln=en>

²⁷ VON HEINEGG, Wolff Heintschel. NEUTRALITY IN THE WAR AGAINST UKRAINE. *Articles of War* [online]. West Point: Lieber Institut, 01.03.2022 [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: <https://lieber.westpoint.edu/neutrality-in-the-war-against-ukraine/>

²⁸ Nicaragua v. United States of America, [online] [cit. 2023-06-15] dostupné zde: <https://www.icj-cij.org/case/70/judgments>

že vyzbrojování a výcvik jedné ze stran konfliktu se dá za určitých považovat za použití síly proti druhé straně konfliktu. Ačkoli se zde jednalo o vnitrostátní ozbrojený konflikt, jsem toho názoru, že lze tuto argumentaci použít i na mezinárodní ozbrojený konflikt a to zejména z důvodu, že újma, která státu vznikne zásahem třetích stran do vnitrostátního konfliktu, je přinejmenším stejná, velmi pravděpodobně vyšší u konfliktu mezinárodního.

Toto však není rozhodné. Kvůli ozbrojenému útoku Ruské federace má Ukrajina na základě čl. 51 Charty OSN právo na sebeobranu a to jak individuální, tak kolektivní, to až do okamžiku, kdy Rada bezpečnosti neučiní opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Vzhledem k rozložení sil v Radě bezpečnosti je prakticky vyloučené, aby v současné době došlo k dohodě na formě opatření k zajištění míru. Sebeobrana je také podle Návrhu článků o odpovědnosti států za mezinárodně protiprávní jednání jednou z okolností vylučující protiprávnost jednání.²⁹³⁰ Státy podporující Ukrajinu tak mohou v rámci kolektivní sebeobranu ve prospěch Ukrajiny nejen dodávat vojenský materiál, ale mohou se i zapojit do nepřátelských akcí vůči Ruské federaci, aniž by se jednalo o porušení zákazu použití síly dle čl. 2 odst. 4 Charty OSN.

Významným limitem práva na sebeobranu je otázka přiměřenosti a vojenské nezbytnosti³¹. Vojenské operace, které Ukrajina podniká, aby odvrátila probíhající ruskou invazi, nesmí být zcela zjevně nepřiměřené síle a povaze útoku. Toto omezení se však netýká dodávek vojenského materiálu na Ukrajinu. Vztah přiměřenosti sebeobranu je toliko mezi Ukrajinou a Ruskou federací. Pokud by však Ukrajina limity přiměřené sebeobranu překročila³², a tím by se stala ve smyslu čl. 2 odst. 4 Charty OSN agresorem, měla by naopak Ruská federace právo v sebeobraně cílit na dodávky vojenského materiálu.

4 IUS IN BELLO, OTÁZKA CO-BELLIGERENCY

Francouzský prezident Macron při své návštěvě USA na konci roku 2022 prohlásil, že pomoc Ukrajině nesmí ohrozit Francii a Francie se nesmí stát zúčastněnou stranou konfliktu. Toto prohlášení pouze dokresluje dlouhodobý diskurz mezi státníky i ve společnosti, tedy otázku „*Kde je hranice, kdy se už skrze pomoc Ukrajině staneme účastníky konfliktu?*“.

²⁹ Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts 2001 (ARISWA), art. 21

³⁰ Články samotné nebyly přijaty jako mezinárodní smlouva a jako takové nejsou právně závazné. Obsahují nicméně shrnutí obyčejového práva, které již závazné je. Jejich síla také spočívá v jejich akceptaci jako významného pomocného pramene práva mezinárodními soudy.

³¹ Tomuto tématu se ve své disertační práci obsáhle věnuje: O'MEARA, Christopher. *Necessity and Proportionality and the Right of Self-Defence in International Law*. Londýn, 2018. Dizertační práce. Faculty of Laws, University College London., [online]. [cit. 2023-06-15] Dostupné zde: <https://1url.cz/MuJuX>

³² Často se v této souvislosti skloňují útoky na území Ruské federace, atentáty na představitele ruského režimu a další.

Ačkoli slova prezidenta Macrona adresovala především obavu, aby nebyla Francie zařazena do ozbrojeného konfliktu s Ruskou federací, otázka hranice účastnictví na konfliktu je významná i z hlediska aplikace mezinárodního humanitárního práva – zejména Ženevských úmluv. Pouze na stát, který je účastníkem konfliktu dopadají v plné šíři povinnosti z nich vyplývající, což do značné míry mění jeho postavení.

Ruští vrcholní představitelé se dlouhodobě drží teze, že na Ukrajině se neodehrává válka, ale tzv. „Speciální vojenská operace“. Tento rozdíl je významný, těžko můžeme být účastníky mezinárodního ozbrojeného konfliktu, pokud by tento konflikt *de iure* neexistoval. Na otázku, zda jde na Ukrajině o mezinárodní ozbrojený konflikt, dává společný článek 2 Ženevských úmluv, který stanoví:

„Nehledíc na ustanovení, která mají nabýti účinnosti již v míru, bude se tato úmluva vztahovati na všechny případy vyhlášené války nebo jakéhokoli jiného ozbrojeného konfliktu vzniklého mezi dvěma nebo více Vysokými smluvními stranami, i když válečný stav není uznáván jednou z nich.“

Komentář k citovanému článku 2 pak doplňuje, že smyslem ustanovení je pokrýt co nejširší spektrum konfliktů, které mohou existovat i bez formálního vyhlášení války z důvodu, aby nebylo pro státy jednoduché vyhnout se působnosti těchto úmluv. V okamžiku, kdy je spor mezi státy řešen intervencí ozbrojených sil jednoho státu na území druhého státu bez jeho souhlasu jde o mezinárodní ozbrojený konflikt. Není přitom rozhodné, jak dlouho konflikt trvá, nebo k jaké míře násilí dochází.³³

Na Ukrajině se tedy o mezinárodní ozbrojený konflikt bezpochyby jedná. Navíc poslední prohlášení některých představitelů Ruské federace tezi „speciální vojenské operace“ částečně opustily a tvrdí, že už ve válce jsme.³⁴

Účast na konfliktu (co-belligerency) se dá definovat jako situace, kdy státy v rámci mezinárodního ozbrojeného konfliktu společně bojují proti společnému nepříteli.³⁵ Mezinárodní humanitární právo však nedává taxativní výčet dovolených nebo naopak zakázaných činností, které by určovaly tzv. „red line“ při jejímž překročení se stát stává účastníkem konfliktu.

Existují situace, kdy se stát zcela nepochybně účastníkem konfliktu stává. S ohledem na uvedený společný čl. 2 Ženevských úmluv je to zejména přímá účast ozbrojených sil na konfliktu. Tuto skutečnost museli jistě zvažovat představitelé západních států, když

³³ [online]. [cit. 2023-06-15] Dostupné z: <https://1url.cz/4uJuO>

³⁴ [online]. [cit. 2023-06-30] <https://www.washingtonpost.com/world/2022/12/22/putin-war-ukraine-special-operation/>

³⁵ Rebecca Ingber, *Untangling Belligerency from Neutrality in the Conflict with Al-Qaeda*, TEXAS INTERNATIONAL LAW JOURNAL (75) (2011). [online]. [cit. 2023-06-15] Dostupné z: https://scholarship.law.bu.edu/faculty_scholarship/261

posuzovali a nakonec i odmítli žádost Ukrajiny o zřízení bezletové zóny, kterou zcela logicky nelze zřídit a vynutit bez použití ozbrojených sil.

V otázce poskytování podpory formou dodávek vojenského materiálu, financí, výcviku a poskytování zpravodajských informací, což jsou nejčastější formy pomoci Ukrajině, je situace komplikovanější. Existují i názory, že soustavná, významná pomoc sama o sobě účastenství na konfliktu zakládá.³⁶ Touto logikou se nejspíše řídí i představitelé Ruské federace.

Určitá vodítka poskytuje historie i rozhodovací praxe mezinárodních soudů.

Jak již bylo uvedeno výše, za druhé světové války nebyly USA považovány za účastníky konfliktu přesto, že poskytovaly podstatnou materiální i finanční pomoc Velké Británii. Teprve útokem na Pearl Harbor a vyhlášením války Japonsku a Německu došlo k zapojení do konfliktu.

V roce 1984 v případě Nicaragua³⁷³⁸ mezinárodní soudní dvůr konstatoval, že poskytování financí jedné ze stran konfliktu nezbytně nezakládá účastenství, pokud nejsou do boje přímo zapojeny ozbrojené síly státu poskytujícího podporu.

V případě Tadić³⁹ Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii tento názor dále rozvinul. Poukázal na skutečnost, že v druhé polovině dvacátého století probíhaly boje za národní osvobození v různých zemích. Různé státy podporovaly různé skupiny, ale nikdy nebyly činy těchto skupin připisovány státu, který jim poskytoval podporu, a tedy nevznikl mezinárodní ozbrojený konflikt. Pokud nevznikl tímto konáním konflikt, nelze mluvit ani o vzniku účastenství. Soud vyjádřil názor, že aby mohla být činnost některé skupiny přičitatelná asistujícímu státu, musel by tento stát přímo pomáhat s koordinací a plánováním bojových aktivit.

Aplikujeme-li výše uvedená východiska na současnou situaci, je zjevné, že poskytování vojenského materiálu, finanční pomoc, případně výcvik, účastenství na konfliktu nezakládají. Není přitom rozhodné, jestli je materiální pomoc omezena na neletální materiál, palné zbraně nebo obsahuje i letadla a tanky. Jediným omezením jsou v tomto

³⁶ WEIZMANN, Nathalie. *Associated Forces and Co-belligerency* [online]. 24.2.2015 [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: <https://www.justsecurity.org/20344/isil-aumf-forces-co-belligerency/>

³⁷ ibid poznámka č. 27

³⁸ Ačkoli se v tomto případě jednalo o zásah USA do vnitrostátního konfliktu, jsem toho názoru, že obecné úvahy soudu lze použít i na zkoumaný případ Rusko Ukrajinského konfliktu.

³⁹ Případ *Prosecutor v. Duško Tadić*, IT-94-1-A, body 130-131. [online]. [cit. 2023-06-15] Dostupné zde: <https://1url.cz/duJu5>

ohledu mezinárodní úmluvy zakazující proliferaci zbraní hromadného ničení⁴⁰ a dalších zbraní porušujících mezinárodní právo.⁴¹

V otázce poskytování zpravodajských informací je dle mého názoru rozhodující, zda poskytnuté informace poskytnuté Ukrajině přímo a bezprostředně vyústí v zásah proti ozbrojeným silám Ruské federace a jsou integrovanou součástí plánovacího procesu. Při veřejném slyšení v Kongresu bylo zmíněno, že USA poskytovaly informace v reálném čase o geolokaci prioritních cílů (mobilních velitelských stanovišť, konvojů a dalších), což Ukrajina ve spojení s vlastními zdroji využila k efektivní eliminaci těchto cílů.⁴² Zde se USA dostali minimálně na hranu účastnictví, spíše ji však překročili.

5 POSKYTNUTÝ VOJENSKÝ MATERIÁL JAKO LEGITIMNÍ CÍL ÚTOKU

Otázka účastnictví na konfliktu je zásadní z hlediska legitimacy možných kroků Ruské federace proti státům podporujícím Ukrajinu. Je to ostatně jeden z hlavních argumentů názorových proudů odmítajících pomoc Ukrajině. Představitelé Ruské federace se jasné vyjádřili, že jakékoli dodávky zbraní jsou z jejich pohledu legitimním cílem útoku. Vystává tedy otázka: Může Ruská federace na tyto dodávky zaútočit či jinak zamezit jejich realizaci? Pokud ano, může tak učinit i na území spojeneckých států nebo pouze na území Ukrajiny?

Dodatkový protokol č. 1 k Ženevským úmluvám z roku 1949 v čl. 52 odst. 2 stanoví: „Útoky musí být přísně omezeny na vojenské objekty. Pokud jde o objekty, omezují se vojenské objekty na ty objekty, které svou povahou, umístěním, účelem nebo použitím představují účinný příspěvek k vojenským akcím a jejichž celkové nebo částečné zničení, obsazení nebo neutralizace poskytuje za daných okolností zjevnou vojenskou výhodu.“

V případě, že je stát účastníkem konfliktu je situace relativně jednoznačná. Veškeré vybavení státu používané k vedení ozbrojených akcí nebo jejich podpoře je z podstaty věci vojenským objektem a tudíž i legitimním cílem útoku. Není přitom rozhodné, zda se daný objekt nachází na území podporujícího státu nebo na území Ukrajiny. Co se týče prostředků použitelných k provedení útoku, tyto musí splňovat podmínku proporcionality.

⁴⁰ Konvence o biologických zbraních z roku 1972, Konvence o chemických zbraních z roku 1993, Smlouva o nešíření jaderných zbraní z roku 1968.

⁴¹ Např. Úmluva o zákazu nebo omezení použití některých konvenčních zbraní, které mohou způsobovat nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky, Dodatkový protokol k Úmluvě o zákazu nebo omezení použití některých konvenčních zbraní, které mohou způsobovat nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky, a Protokol o zákazu nebo omezení použití min, nástrah a jiných prostředků ve znění ze dne 3. května 1996

⁴² SCHMITT, Michael N. *UKRAINE SYMPOSIUM – ARE WE AT WAR?* [online]. 9.5.2022 [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: <https://lieber.westpoint.edu/are-we-at-war/>

Složitější situace nastává, pokud státy poskytující vojenský materiál účastníkem konfliktu nejsou. Dokud by vojenský materiál nebyl předán Ukrajině, nebyl by legitimním cílem z hlediska povahy, neboť Ukrajina jím v té chvíli reálně nedisponuje. Významní autoři v oblasti problematiky legitimních cílů argumentují, pohled s nímž se ztotožňují, že tento vojenský materiál by i tak byl legitimním cílem útoku to z hlediska jeho určení. Určení přitom definují jako zamýšlenou budoucnost vojenského objektu, ne však pouhou možnost použití jednou z válčících stran.⁴³ Pokud by Ruská federace např. zpravodajskou činností zjistila, že konkrétní konvoj převáží zbraně a munici určenou pro předání Ukrajině, byl by tento konvoj legitimním cílem útoku a to i přesto, že by vojenský materiál nebyl fakticky v držení Ukrajiny. V tomto ohledu není rozhodné, jestli se vojenský materiál nachází na Ukrajině, nebo na území států poskytující pomoc.⁴⁴

Takovýto útok by však vedl k porušení jiných právních systémů. Z hlediska *ius ad bellum* není samotná dodávka zbraní Ukrajině ozbrojeným útokem na Ruskou federaci a ta tedy nemá právo na ozbrojenou protiakci. Útok na dodávky vojenského materiálu by vedl také k porušení práva neutrality, neboť jak bylo uvedeno výše, dodávky zbraní jsou v tomto konkrétním případě slučitelné s kvalifikovanou neutralitou. Nicméně i v případě, že bychom zamítli argument kvalifikované neutrality, byla by situace stejná. Pokud by porušení práva neutrality nespočívalo v ozbrojeném útoku na Ruskou federaci, a dodávky zbraní takovýmto útokem nejsou, bylo by použití síly neproporcionální.⁴⁵

6 SPOLUPACHATELSTVÍ NA PÁCHÁNÍ VÁLEČNÝCH ZLOČINŮ DODANÝMI ZBRANĚMI

Dodáváním zbraní bojujícím stranám, v tomto případě Ukrajině, se mohou státy stát spolupachateli válečných zločinů, i když je sami bezprostředně nepáchají. Tyto případy řeší především společný článek 1 ženevských úmluv a dále odpovědnost státu za mezinárodně protiprávní chování.

Společný článek 1 ženevských úmluv dává státům povinnost za všech okolností dodržovat a zajistit dodržování mezinárodního humanitárního práva. Povinnost dodržovat je vnitřním aspektem – stát má povinnost zajistit, aby jeho ozbrojené síly, stejně jako obyvatelstvo a další subjekty, jejichž konání je státu přičitatelné, dodržovali mezinárodní humanitární právo. Povinnost zajistit dodržování je vnějším aspektem. Státy mají negativní povinnost zdržet se navádění k porušování mezinárodního humanitárního práva nebo

⁴³ HENDERSON, Ian. *The Contemporary Law of Targeting* [online]. BRILL, 2009 [cit. 2023-06-15]. ISBN 978-90-47-42826-8. Dostupné z: <https://brill.com/display/title/16488>

⁴⁴ Zde opět vyzdvihnou specifikum mezinárodního práva veřejného a sice, že jednotlivé právní systémy nejsou hierarchicky uspořádané a existují vedle sebe.

⁴⁵ BOTHE, Michael, 'The Law of Neutrality', v Dieter Fleck (ed), *The Handbook of International Humanitarian Law* (druhé vydání) (2008), s. 581, ISBN: 9780198847960

podpory takového činnosti.⁴⁶ Státy mají dále pozitivní povinnost působit na subjekt, který buď porušuje mezinárodní humanitární právo, aby od tohoto konání upustil, nebo u kterého existuje předvídatelné riziko (foreseeable risk), že mezinárodní humanitární právo porušovat bude, aby k porušení nedošlo.^{47 48} Je třeba podotknout, že uvedená pozitivní povinnost není v odborných kruzích přijímána bez výhrad.⁴⁹ Přikláním se k názoru, že uvedená pozitivní povinnost existuje a to zejména z toho důvodu, že existuje obecná shoda na co nejširším výkladu Ženevských úmluv tak, aby se co nejvíce zmenšila možnost událostí, na které by nedopadaly.

V případě podpory Ukrajiny vojenským materiálem je tedy otázkou:

- 1) z hlediska negativní povinnosti, jestli Ukrajina využila pro páchání válečných zločinů zbraně dodané západními spojenci a jestli tyto zločiny těmito zbraněmi páchá dále, a
- 2) z hlediska pozitivní povinnosti, jestli existuje předvídatelné riziko, že tyto zbraně budou k páchání válečných zločinů použity.

Existují silné důkazy, že se Ukrajina dopustila válečných zločinů⁵⁰, ať už se jedná o nelidské, ponižující zacházení a popravy válečných zajatců, či využívání zakázané kasetové munice. V současné době však neexistují důkazy o tom, že by byl k těmto válečným zločinům využit vojenský materiál dodaný západními spojenci. Západní spojenci tedy nemají na základě společného článku 1 Ženevských úmluv v současné době povinnost omezit či zastavit dodávky vojenského materiálu Ukrajině.

⁴⁶ Tato povinnost je odpovídající i základnímu pravidlu mezinárodního práva veřejného (*ius cogens*) „No State shall recognize as lawful a situation created by a serious breach by a State of an obligation arising under a peremptory norm of general international law (*jus cogens*), nor render aid or assistance in maintaining that situation.“ Zdroj: INTERNATIONAL LAW COMMISSION. *Draft conclusions on identification and legal consequences of peremptory norms of general international law (jus cogens)* [online]. 2022 [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/1_14_2022.pdf

⁴⁷ CAMERON, Lindsey, Bruno DEMEYERE, Jean-Marie HENCKAERTS, Eve LA HAYE a Heike NIEBERGALL-LACKNER. The updated Commentary on the First Geneva Convention – a new tool for generating respect for international humanitarian law. *International Review of the Red Cross* [online]. 2015, bod 154, 97(900), 1209-1226 [cit. 2023-06-15]. ISSN 1816-3831. Dostupné z: doi:10.1017/S181638311600045X

⁴⁸ Neexistuje však přesné určení, jaké kroky by státy měly podniknout. Komentář (viz poznámka č. 45) ke společnému článku 1 hovoří pouze o opatřeních, které je možné po státech rozumně požadovat.

⁴⁹ Např. MOYNIHAN, Harriet. *Aiding and Assisting: Challenges in Armed Conflict and Counterterrorism*. The Royal Institute of International Affairs, 2016. ISSN 978 1 78413 178 4. Dostupné také z: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/research/2016-11-11-aiding-assisting-challenges-armed-conflict-moynihan.pdf>.

⁵⁰ Zdroj: [online] [cit. 2023-06-15] <https://1url.cz/puJub>

7 ODPOVĚDNOST STÁTU ZA MEZINÁRODNĚ PROTIPRÁVNÍ CHOVÁNÍ

Pravidla mezinárodní odpovědnosti států za protiprávní jednání jsou v současnosti zakotvena v obyčejovém právu. V roce 2001 došlo k sepsání obyčejového práva do Návrhu článků o odpovědnosti států za mezinárodně protiprávní chování⁵¹, které sice nebyly dosud přijaty (dále jen „ARISWA“), nicméně jsou obecně přijímány jako jeden z pramenů. Čl. 16 ARISWA stanoví:

„A State which aids or assists another State in the commission of an internationally wrongful act by the latter is internationally responsible for doing so if:

- (a) that State does so with knowledge of the circumstances of the internationally wrongful act; and*
- (b) the act would be internationally wrongful if committed by that State.“*

Z výše uvedeného ustanovení vyplývají 4 podmínky pro odpovědnost státu:

- 1) stát pomáhá jinému státu ve spáchání mezinárodně protiprávního jednání,
- 2) příčinná souvislost mezi pomocí a protiprávním jednáním,
- 3) znalost okolností mezinárodně protiprávního jednání, tedy, že stát má v úmyslu spáchat protiprávní jednání a současně, že poskytnutá podpora mu toto konání umožní,⁵² a
- 4) jednání by bylo protiprávní, pokud by ho spáchal sám podporující stát.

V současné situaci, kdy neexistují poznatky o páchání válečných zločinů Ukrajinou s využitím poskytnutého vojenského materiálu, nejsou podporující státy dle ARISWA spoluodpovědné za válečné zločiny Ukrajiny.

Rozdílná situace by nastala, pokud by poskytnutý vojenský materiál k páchání válečných zločinů využíván byl. Zde by bylo zásadní posouzení, zda podporující státy s velkou mírou pravděpodobnosti předpokládají, že ke spáchání válečných zločinů opětovně dojde a zároveň, že poskytnutý vojenský materiál toto umožní. Na rozdíl od společného čl. 1 Ženevských úmluv, kde stačí předvídatelné riziko ARISWA vyžaduje mnohem větší míru jistoty podporujících států, že ke spáchání válečných zločinů dojde a že dodávky válečného materiálu toto konání umožní. Je tedy možné být odpovědný podle společného čl. 1 Ženevských úmluv, neboť existuje předvídatelné riziko, že vojenský materiál bude k páchání válečných zločinů použit, ale zároveň nebýt odpovědný podle ARISWA, neboť zde chybí vyšší míra jistoty.

⁵¹ Draft Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts - ARSIWA. Jedná se o sekundární pravidla – tedy řeší výhradně následky porušení norem. Samotné primární právo – práva a povinnosti států – zde řešeno není.

⁵² Otázka třetího bodu - vnitřního vztahu státu k protiprávnímu jednání je v odborných kruzích diskutována. Není však účelem tohoto článku dělat detailní rozbor možných výkladů.

ZÁVĚR

Porušují západní státy podporou Ukrajiny mezinárodně právní normy a obyčeje? Záleží na úhlu pohledu, respektive na prizmatu jednotlivých odvětví mezinárodního práva veřejného. Z hlediska *ius ad bellum* západní státy právo neporušují. Ukrajina má právo na sebeobranu a koalice západních států má právo ji ve výkonu sebeobranu pomáhat, a to až do okamžiku, kdy by Ukrajina překročila hranice přiměřenosti. Obdobná situace je i u odpovědnosti za mezinárodně protiprávní jednání. Ačkoli Ukrajina prokazatelně porušuje vícero ustanovení Ženevských úmluv, neexistují v současné době poznatky, že by páchala válečné zločiny s využitím západních zbraní a podporující státy tím jsou za toto konání za současných okolností spoluzodpovědné. Taktéž je zřejmé že neexistuje právní omezení, které zbraně a v jaké množství ještě lze dodávat. Toto se týká samozřejmě konvenčních zbraní. Zbraně hromadného ničení, případně zbraně zakázané mezinárodními úmluvami dodávat samozřejmě nelze.

V otázce možné spoluúčasti států podporujících Ukrajinu na mezinárodním ozbrojeném konfliktu je zjevné, že většina států nepřekročila hranici, kdy by bylo možné o spoluúčasti reálně uvažovat. Této hranice se však přinejmenším dotkly USA, a to zejména sdílením zpravodajských informací v reálném čase, které byly využity k útokům na ruské cíle.

Složitější situace nastává u práva neutrality. Ačkoli jsem toho názoru, že lze na současnou situaci aplikovat model kvalifikované neutrality, neexistuje na tomto přijetí široká shoda. V případě, že by se v budoucnu došlo k závěru, že západní státy právo neutrality porušují, měla by Ruská federace právo na přijetí protiopatření. Tyto protiopatření by však nemohly za současných okolností spočívat v použití síly. Je tedy otázkou, vzhledem k uvaleným sankcím vůči Ruské federaci, jaké vlastní protiopatření by mohla zavést.

Autor: *Kpt. Mgr. et Mgr. Martin Tomašík, narozen 1987. Je absolventem právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (2016). V současnosti působí na Ministerstvu obrany. Zabývá se problematikou bezpečnostní politiky, mezinárodního práva a fungování mezinárodních organizací (NATO a EU).*

Jak citovat: TOMAŠTÍK, Martin. Některé mezinárodně právní aspekty západní vojenské pomoci Ukrajině. *Vojenské rozhledy*. 2023, 32 (3), 003-018. ISSN 1210-3292 (print), 2336-2995 (on-line). Available at: www.vojenskerozhledy.cz.